

Відгук
офіційного опонента
на дисертацію Кулик Євгенії Володимирівни
«Інноваційні інтерактивні канали взаємодії бібліотек з юнацькою
аудиторією як засіб модернізації бібліотечно-інформаційного
обслуговування юнацтва в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних
комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство,
бібліотекознавство, бібліографознавство

Актуальність теми дослідження Кулик Є. В. у своєму основному дослідницькому аспекті, тобто розкритті модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва в Україні, використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для якісного оновлення бібліотечного сервісу, що надається юним користувачам (читачам) є очевидною, та посилює соціокультурне і соціокомунікативне значення бібліотечно-інформаційної діяльності. Адже саме ці технології визначають розвиток бібліотечно-інформаційної діяльності.

Необхідно підкреслити, що високий науковий рівень достовірності й обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує комплекс наукових підходів і методів - дисертанткою використано методи контент-аналізу, термінологічний, аналітичний, моделювання, соціологічний, статистичний, інтегровані та спеціальні (комунікаційний аудит, експертне опитування, моніторинг бібліотечної компоненти соціальних медіа) тощо.

Аналіз основної характеристики роботи у вступі свідчить, що Кулик Є.В. на належному рівні володіє теоретико-методологічним інструментарієм осягнення теми. Об'єкт, предмет та мета сформульовані фахово і чітко. Дослідницькі завдання, визначенні здобувачем, у роботі висвітлено повно, ґрунтовно, різнобічно.

Необхідність упровадження сучасних комп'ютерних технологій та інтерактивних комунікаційних сервісів у практику обслуговування

користувачів юнацького віку обумовлена тим, що юні абоненти активно використовують Інтернет та різноманітні мобільні технології у своїй повсякденній діяльності, котрі для них є найбільш зручними комунікаційними засобами. Саме тому для бібліотек сьогодні так важливо опанувати інноваційні інтерактивні засоби взаємодії з юнацькою аудиторією для популяризації ресурсів бібліотеки та поширення достовірних знань. Однак, бібліотекарі, ініціюючи упровадження ІКТ у практику діяльності своїх бібліотек, стикаються з проблемою недостатності інформації з питань теорії, методології та особливостей практичного застосування цих інновацій для обслуговування користувачів юнацького віку. Це призводить до того, що сервіси, які ефективно використовують в одній бібліотеці, у іншій - не набувають популярності серед користувачів і не виправдовують інвестованих у їх підтримку часу і зусиль фахівців. Також, відомі випадки спроб використання онлайн-технологій для обслуговування юнацтва, котрі здебільшого використовуються абонентами дещо старших вікових категорій, або таких сервісів, від використання яких юнацтво почало відмовлятися, з появою нових, більш функціональних і зручних.

Наукова новизна полягає у тому, що дисертація Кулик Є. В. є першою комплексною працею, в якій досліджено застосування інноваційних інтерактивних каналів взаємодії бібліотек з юнацькою аудиторією. Важливим науковим результатом, що відповідає завданням дослідження є представлення модернізації обслуговування юнацтва в контексті розвитку нового виду - інформаційно-мережевої культури.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що практичне застосування інноваційних інтерактивних каналів взаємодії бібліотек з юнацькою аудиторією потребує узагальнення та теоретичного обґрунтування, а також аналізу ефективності використання цих технологій та тенденцій подальшого розвитку як засобу модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва в Україні.

Положення, висновки і результати дослідження стануть у нагоді інформаційно-бібліотечним працівникам відділів обслуговування читачів юнацьких бібліотек. Крім того, дисертаційні матеріали можуть використовуватися при підготовці та підвищенні кваліфікації бібліотечних, бібліотечно-інформаційних фахівців у вищих навчальних закладах культури і мистецтв при вивченні дисциплін «Бібліотекознавство», «Бібліотечно-інформаційне обслуговування», «Історія бібліотечної справи», «Соціологія книги та читання», спецкурсу «Бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей та юнацтва».

Дисертація має чітку структуру і відповідає меті, завданням, авторській логіці основних аспектів обраної проблеми. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У Вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, її наукову новизну, сформульовано мету, об'єкт та предмет, а також методи наукової праці, пояснено теоретичне і практичне значення, наведено відомості про апробацію роботи.

Перший розділ присвячений огляду наукової літератури з тематики дисертації та уточненню термінологічного апарату досліджуваної теми. Розділ написано досить вдало, оскільки автором узагальнено значну кількість наукових досліджень, близько третини яких складають зарубіжні праці.

Заслугою автора є уточнення та доповнення терміносистеми дефініціями таких понять, як «інноваційні інтерактивні засоби взаємодії бібліотек з юнацькою аудиторією», «інтерактивне мережеве представництво бібліотеки», «інформаційно-мережева культура бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва», «інформаційно-мережева культура особистості», «інформаційно-мережева компетентність юнацтва».

У другому розділі роботи розглянуто вітчизняні та світові тенденції формування мережевого бібліотечного простору для обслуговування юнацтва, формування мережевої системи бібліотечно-інформаційного обслуговування віддалених користувачів, а також, результати моніторингу

ефективності інноваційних інтерактивних бібліотечних сервісів для виявлення стримуючих факторів інтеграції ІКТ у практику обслуговування юних абонентів та шляхів їх усунення.

Найбільш цікавим результатом цього розділу є узагальнені підсумки опитування 217 бібліотекарів-практиків, котрі здійснюють обслуговування юнацтва (молоді) у різних регіонах України, що уможливило з'ясування їхнього ставлення до нових ІКТ, розуміння філософії «Бібліотека 2.0», бачення найбільш ефективних інноваційних сервісів для обслуговування віддалених користувачів та таких, від яких бібліотекам слід би було відмовитися через неефективність.

Крім того автору вдалося виявити фактори, що стримують інтеграцію ІКТ до практики діяльності юнацьких бібліотек та чинники ефективного застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій та інтерактивних комунікаційних сервісів з метою бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів (читачів).

Особистий внесок здобувача є беззаперечним, оскільки автор вперше на дисертаційному рівні здійснює комплексний моніторинг наявних інтерактивних мережевих представництв спеціалізованих бібліотек України, завдяки якому можна побачити переваги та недоліки кожної з окремих складових компонентів мережевої системи обслуговування юнацтва. На основі цих даних можна здійснювати подальшу корекцію функціонування як кожного окремого інтерактивного представництва бібліотеки, так і усієї мережевої системи.

У третьому розділі дисертанткою розглянуто перспективи модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва з використанням ІКТ, відповідно до стратегій розвитку українського суспільства, оновлення комплексної мережевої системи обслуговування віддалених користувачів, відповідно до світових тенденцій розвитку бібліотек, визначених подальшим розвитком ІКТ, а також методи та засоби підвищення інформаційно-

мережевої компетентності бібліотекарів та засоби формування інформаційно-мережевої культури юнацтва.

Дисертанткою розглянуто основні стратегії розвитку бібліотек, переглянуті в контексті Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», Довгострокової стратегії розвитку української культури, а також - Маніфесту Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи», Концепції розвитку системи надання електронних послуг в Україні, Програми розвитку дітей та юнацтва та інших документів. У цьому розділі нові ІКТ розглядаються як засіб своєчасного реагування бібліотек на виклики, що постали у суспільстві в умовах загрози національній безпеці, інформаційної агресії, системної та економічної кризи в Україні. Автором запропоновано конкретні кроки, котрі мають бути зроблені бібліотеками для модернізації мережевих сервісів, серед яких: подальший розвиток динамічних сайтів та оптимізація їхнього інформаційного змісту, застосування технологій адаптивного дизайну (для адекватного представлення даних на моніторах з будь-яким розширенням екрану), експериментальні спроби впровадження технологій Big Data для забезпечення персоніфікованого підходу до пропозиції, максимально релевантної потребам конкретного користувача (читача), розробка бібліотечних мобільних додатків, підтримка інтерактивних представництв у популярних соціальних мережах (автором аргументовано з посиланням на зарубіжних дослідників, що ці технології й надалі швидкими темпами розвиватимуться) для поширення достовірних знань та мотивування до набуття нових навичок, відстеження, інформування, а також використання інноваційних ігрових технологій, орієнтованих на допомогу у закріпленні знань та формування потрібних для підлітків навичок й умінь тощо.

Кожен розділ завершується висновками, в яких у лаконічній формі обґрунтовано основні результати щодо вирішення дослідницьких завдань, сформульованих у вступній частині дисертації. Принагідно зазначимо, що всі ці завдання дисертантом послідовно розв'язані.

Дослідження Є. В. Кулик має безумовне теоретичне та практичне значення, обґрунтування і вирізняється достатньо високим ступенем наукової новизни. Загальні підходи до розкриття теми та дослідницький інструментарій, використаний дисертанткою, підтверджують володіння методологічним апаратом науки, відкривають шлях до нових бібліотекознавчих досліджень.

Наукові висновки і рекомендації дисертації логічно підсумовують дослідження, відображають вирішення поставлених мети і завдань. Основні результати дисертаційного дослідження своєчасно відображені у 14 публікаціях, 6 з яких надруковані у виданнях, затверджених МОН України, 3 - у зарубіжних наукових виданнях. Матеріали дисертації апробовані на восьми всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях.

Автореферат ідентичний змісту дослідження та відображає основні положення дисертації.

Зауваження за результатами дослідження. Позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження Кулик Є. В. слід висловити деякі зауваження та побажання.

По-перше, у підрозділі 1.2 (с. 48) автор вводить поняття «інтерактивного мережевого представництва бібліотеки», котре тлумачить «як мережевий канал взаємодії бібліотеки з віддаленим користувачем, що дозволяє поширювати бібліотечний контент у режимі реального часу (онлайн) (...)». Видається, доцільніше було б сформулювати наступним чином: «...дозволяє поширювати інформаційний контент в інтернет-просторі (...)». Адже не завжди бібліотечні блогери та модератори бібліотечних сторінок (груп) у соціальних мережах пишуть повідомлення онлайн. Через відсутність документів, що регламентують цю діяльність, підтримка виокремлених ресурсів, часом, здійснюється хаотично. Автори/модератори не мають можливості вчасно представити матеріал, статті спочатку пишуться, іноді, погоджуються з іншими колегами і лише потім потрапляють до Інтернету.

По-друге, у підрозділі 2.1 (с. 67) запропоновано результати опитування бібліотекарів, котрі здійснюють обслуговування юнацтва (молоді) у спеціалізованих бібліотеках різних регіонів України з використанням ІКТ, відповідно до яких формується уявлення про якісні показники ефективності інтерактивних бібліотечних представництв. Однак, традиційно усі дослідження ефективності передбачають обчислення також кількісних показників, яких автором не наведено.

По-третє, у підрозділі 2.4 запропоновано комплексний моніторинг інтерактивних представництв спеціалізованих бібліотек у соціальних мережах. Найбільш детально автором розглянуто бібліотечну компоненту, орієнтовану на юнацтво, соціальної мережі «ВКонтакте», натомість, дослідження бібліотечних представництв у найпопулярнішій в усьому світі соціальній мережі Facebook представлено менш розгорнуто.

По-четверте, у третьому розділі запропоновано бібліотечні засоби формування інформаційно-мережевої культури юнацтва здебільшого на основі узагальнення досвіду роботи у цьому напрямку Державної бібліотеки України для юнацтва. Було б доцільно більш розгорнуто представити діяльність регіональних бібліотек для юнацтва (молоді).

Також спостерігаються у тексті й окремі стилістичні та редакційні огріхи.

Загальні висновки. Висловлені зауваження і пропозиції не змінюють у цілому позитивного враження від дисертації. Одержані дисертантом наукові результати важливі для поглиблення теоретичних уявлень розвитку інноваційних форм обслуговування читачів в бібліотеках для юнацтва.

У підсумку відмітимо, що дисертація Є.В. Кулик «Інноваційні інтерактивні канали взаємодії бібліотек з юнацькою аудиторією як засіб модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва в Україні» є цілісним, самостійно виконаним і завершеним комплексним дослідженням із соціальних комунікацій, а автором продемонстровано навички самостійного і кваліфікованого виконання складних дослідницьких завдань. За своєю

актуальністю, науковою новизною, обґрунтованістю основних положень і висновків, науковим значенням дисертація Є.В. Кулик відповідає нормативним вимогам, які висуваються Міністерством освіти і науки України до робіт, що подаються на присудження наукового ступеню кандидата наук, викладеним у п. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її здобувач, Кулик Євгенія Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 - книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри документознавства та
інформаційної діяльності
Інституту філології та масових комунікацій
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»

 Вертій Ж. С.

УНІВЕРСИТЕТ "УКРАЇНА"

Власноручний підпис

ЗАСВІАЧУЮ

